

Valtuustoaloite luonnon monimuotoisuuden vaalimiseksi Ylöjärvellä

64/11.03.04/2021

KAUPVALT 01.02.2021 § 17

"Kansainvälisen luontopaneelin IPBESin (www.luontopaneeli.fi) mukaan nykyinen jopa miljoona laji on kuolemassa sukupuuttoon. Suomessa joka yhdeksäs eliölaji on uhanalainen. Luonnon monimuotoisuus, biodiversiteetti, on ihmiskunnallekin oleellisen tärkeä – se on suojakuoremme arvaamatonta tulevaisuutta vastaan. Eliölajien ja luontotyyppien uhanalaistuminen eli luontokato jatkuu eikä kehitystä ole saatu katkaistua. Sen pysäyttämiseen tarvitaan eri tahojen yhteistyötä ja monenlaisia toimia. Myös kaupunkien päätöksillä voidaan lisätä elinalueiden monimuotoisuutta.

Pelkkä luonnonsuojelun perustaminen ei riitä luontokadon pysäyttämiseen. Eliölajien ja luontotyyppien palautumiskyky eli resilienssi on heikentynyt jo niin paljon, että monet niistä eivät enää pysy elinvoimaisina ilman ihmisten kohdennettua apua.

Suojelun lisäksi tarvitaan uusia käytäntöjä, joilla monimuotoista luontoa ennallistetaan ja palautetaan. Pitkällä aikavälillä on tärkeää kehittää toimintatapoja, joissa luonnon vahvistaminen yhdistetään muihin ihmisten toimintoihin. Monimuotoisuuden vaaliminen ei ole vain välttämättömyys ja velvollisuutemme, vaan siitä voi muodostua lisäarvoa myös muulle toiminnallemme.

Nykyinen alueiden rauhoittamiseen perustuva luonnonsuojelu etenee Suomessa pääosin valtion hallinnoimana tai ohjaamana. Kaupungilla voisi olla merkittävästi nykyistä suurempi rooli paitsi luonnonsuojelun toimeenpanossa, myös uusien toimintatapojen kehittämisessä. Etenkin monimuotoisuutta lisäävien menetelmien toivoisi saavan vahvempaa jalansijaa.

Ylöjärvenkin kokoisessa kaupungissa monimuotoisen luonnon lisäämiseen on hyvät edellytykset, ja se voidaan tuoda osaksi asukkaiden arkiympäristöä. Silloin biodiversiteetin lisäämisen maisemallisista arvoista, terveysvaikutuksista ja ympäristökasvatuksesta saadaan suurin hyöty.

Alla on selostettu yhdeksän ydinkohtaa, jotka esitämme lisättäviksi kaupungin keinovalikoimaan luonnon monimuotoisuuden vaalimiseksi.

1. Tunnustetaan luonnonsuojelun tärkeys

Asetetaan kaupungille kunnianhimoinen tavoite luonnon monimuotoisuuden edistämiseen: pyritään biodiversiteetin vaalimiseen julkilausutusti.

Käytetään aktiivisesti kaikki mahdollisuudet uusien luonnonsuojelualueiden perustamiseksi.

Asetetaan tavoitteeksi, että uusia menetelmiä kehitetään yhdessä yritysten, yhdistysten ja kansalaisten kanssa siten, että kokemukset ja osaaminen monipuolistuvat ja että uudet toimintatavat voivat levitä seutukunnalla tai valtakunnallisesti, ja että muualta opitut hyvät menetelmät otetaan käyttöön Ylöjärvellä.

2. Perustetaan Ylöjärvelle eri toimialojen yhteinen luonnon monimuotoisuuden lisäämishanke

Käynnistetään kaupungin eri toimijoiden yhteishanke, jossa liitetään monimuotoisen luonnon vaaliminen kaupungin muihin toimintoihin esimerkiksi varhaiskasvatukseen, koulutukseen, hyvinvoinnin, terveydenhuollon, liikunnan, harrastuksien, teknologian, taiteen ja kulttuurin sektoreilta.

Yleensä monimuotoisuuden suojele kohdentuu kaupungeissa alueiden käyttöön, mutta kun aloitteen tekijän rooli annetaan muille kuin luonnonsuojelun tai maankäytön toimijoille, voidaan yhdessä löytää yllätyksellisiä tapoja yhdistää monimuotoinen luonto ja ihmistoiminnot toisiaan vahvistavalla tavalla. Strategiamme mukaisesti on mahdollista aloittaa kokeilukulttuurin hengessä ja sen jälkeen skaalata hanketta eri sektoreille.

3. Vahvistetaan ja monipuolistetaan maankäytön merkintätapoja

Luonnonsuojelualueet ovat tärkeä, perinteinen ja välttämätön tapa turvata arvokkaita alueita. Luontokadon torjunta vaatii sen ohella muitakin ratkaisuja, sillä suuri osa harvinaistuvista eliölajeista ja elinympäristöistä jää suojelualueiden ulkopuolelle.

Tunnistetaan muita kuin luonnonsuojelulla rauhoitettavien alueiden merkittäviä tyyppejä ja kehitetään tapoja niiden merkintään ja huomioimiseen kaupungin eri toimissa. Luodaan uusista aluetyypeistä sellaisia, että monimuotoisuutta vahvistetaan niissä aktiivisesti ja suojele yhdistetään muihin maankäytön toimintoihin. Tarkastellaan monimuotoisuuden huomioimisen kirjaamista myös kaupungin tontinluovutusten ehdoissa.

Kaupungin maankäytön suunnittelussa ja kaavoituksessa otetaan

käyttöön uudenlaisia maankäytön tyyppejä, merkintätapoja ja hoitoluokituksia.

Kehitetään uudenlaisia kaavamerkintöjä esimerkiksi uhanalaisten eliölajien, elinympäristöjen ja luontotyyppien vaalimiseen ja niiden lisäämiseen. Ollaan aktiivisesti mukana luomassa seudullisesti uusia tällaisia merkintätapoja yhdessä muiden kaupunkien ja toimijoiden kanssa.

4. Lisätään ekologinen ennallistaminen kaupunkien metsien hoidon työkalupakkiin

Kaupunkien metsien hoitoa on yleensä suunniteltu metsätaloudesta periytyvillä menetelmillä kuten päätehakkuilla ja harvennuksilla. Ekologisen ennallistamisen lisääminen kaupunkien metsien hoidon työmenetelmiin monipuolistaa kaupungin metsien hoidon tapoja.

Monimuotoisuudeltaan heikentyneiden alueiden luontoarvoja voidaan palauttaa ekologisen ennallistamisen avulla, esimerkiksi lisäämällä lahopuuta tai kulottamalla. Sekä lahopuu että palanut puuaines ovat tärkeitä monelle uhanalaiselle eliölajille. Palanut metsä on myös vaikuttavan näköinen ja olisi vetovoimainen ulkoilualue, jossa kaupunkilaiset voisivat seurata luonnon kehittymistä palon jälkeen.

5. Vaalitaan suunnitelmallisesti kaupungin uhanalaisia eliölajeja

Kehitetään paikkakunnalle tyypillisten uhanalaisten eliölajien elinympäristöjä ohjelmallisesti ja strategisesti. Tunnistetaan uhanalaisten lajien esiintymispaikat ja vaalitaan niiden nykyisiä elinympäristöjä suojelemalla ja hoitamalla.

Tehostetaan suojelua ennallistamisella, jonka avulla kohteena olevaa lajia lisätään uusille sille soveltuville alueille. Huomioidaan valitut eliölajit strategisissa suunnitelmissa, linjauksissa ja maankäytön kaavamerkinnöissä, hoitoluokituksissa ja luonnonsuojelualueita perustamalla.

Alueet eliölajien elinympäristöjen vahvistamiseksi valikoidaan siten, että uhanalaisten lajien suojelu on sovitettavissa muihin maankäytön tavoitteisiin. Yhdistetään kohteena olevan eliölajin vaaliminen ja kaupungin muut toiminnot toisiaan vahvistavalla tavalla.

Muodostetaan osaamis- ja oppimisverkostoja valittuun eliölajiin liittyen esimerkiksi yritysten ja yhdistysten kanssa.

Tutkitaan ja luodaan menetelmiä lajin yksilöiden kasvattamiseksi kenties myös viljelemällä. Viljelyllä tuotettuja yksilöitä voidaan siirtää

luontoon eliölajin uusien elinympäristöjä perustettaessa.

6. Perustetaan kaupunkiniittyjä tukemaan paikallisia kasvilajeja

Kehitetään kaupungille oma niittykasvien siemenseos, jossa suositaan paikallisia luonnonkukkia.

Niitty on joustava tapa lisätä monimuotoisen luonnon edellytyksiä kaupungeissa. Niittyjä voi perustaa monenlaisiin ympäristöihin: puistoihin, nurmikoille, tienpientareille.

Perustetaan uudet niityt siten, että ne vahvistavat ja lisäävät paikallisen lajiston elinvoimaa ja kytkeytyneisyyttä. Niityillä voidaan vaalia myös paikallisten uhanalaisten hyönteislajien ravintokasveja. Kasvilajien valikoimisessa voidaan harvinaisten lajien lisäksi painottaa kulttuurilajeja, jotka ilmentävät mennyttä vaihetta kaupungin historiassa.

7. Lisätään lahopuun määrää kaupungin viheralueilla

Lahopuun puute metsissä on Suomessa merkittävin yksittäinen tekijä, joka aiheuttaa eliölajien harvinaistumista ja uhanalaistumista. Lahopuuta voidaan lisätä kaupunkien metsissä, avoimilla niitymäisillä alueilla ja rakennetuissa puistoissa. Määritellään lahopuun lisäämisen tavoitteet ja toteutustavat.

Lisätään lahopuuta kaupungin viheralueilla – esimerkiksi leikkipuistoissa – siten, että se vahvistaa samalla alueiden esteettistä ja toiminnallista merkitystä. Kokeillaan uudenlaisen viheraluetyypin, lahopuupuiston perustamista. Sinne voidaan järjestelmällisesti siirtää kaupungista kaadettuja puistopuita lahoamaan. Tehdään kokeiluita lahopuilla elävien kääväkkäiden tai kovakuoriaisten aktiiviseksi kasvattamiseksi.

8. Lisätään pienelinympäristöjä kaupungissa

Kehitetään pienimuotoisia ratkaisuja luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen. Pienelinympäristö eli mikrohabitaatti on pienialainen kohde, joka sopii jonkin eliölajin tai lajiryhmän elinympäristöksi. Se voi olla esimerkiksi kuollut puu, lammikko, oksista tehty keko, kivikasa, pienialainen niitty, eräänlainen paahdetasku, lehtikasa, pensas tai järeä vanha puu.

Pienelinympäristöjä voidaan lisätä myös monenlaisiin ihmisen voimakkaasti muokkaamiin paikkoihin, vaikkapa puistoihin ja tiealueille. Selvitetään kaupungin eri alueille sopivia pienelinympäristöjä ja luodaan malleja, joiden avulla niitä voivat tuottaa omatoimisesti myös kaupunkilaiset, yhdistykset ja yritykset.

9. Vahvistetaan asukkaiden osallistumista luonnonhoitoon

Kehitetään toimintatapoja kaupunkilaisten osallisuuden lisäämiseen luonnonhoidossa ja -suojelussa. Opastetaan ja kannustetaan heitä vaikuttamaan konkreettisesti lähiympäristöönsä. Muodostetaan kohteiden luonnonhoidon säännöt yhdessä asukkaiden kanssa.

Paikalliset asukkaat ja yhteisöt voivat olla merkittävässä roolissa luonnonsuojelun uusien menetelmien kehittämisessä. Kaupunki voi tunnistaa ja edistää paikallisia ratkaisuja luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen sekä kannustaa ja aktivoida asukkaita toimimaan monimuotoisen elinympäristönsä hyväksi.

Lähde: Nieminen "Kaupungit luonnon monimuotoisuuden vaalimisen kärkeen", 2021

Ylöjärvellä 1.2.2021
Vihreä valtuustoryhmä"

Päätös

Kaupunginvaltuusto päätti lähettää em. valtuustoaloitteen kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.
